

УДК 633.1:338.439:330.342.146(477)

ШЛЯХИ ЕФЕКТИВНОГО ВЕДЕННЯ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Кузьменко І.В.

Розглянуто сучасний стан виробництва зерна в Україні. Виявлено місце зернопродуктового підкомплексу в АПК. Дана оцінка стану виробництва і реалізації зерна господарствами Київської області. Досліджено проблеми вирощування зернових і зернобобових культур у господарствах регіону. Проаналізовано основні підприємства переробки зерна Київщини.

Ключові слова: зернопродуктовий підкомплекс, виробництво, переробка, сільськогосподарські підприємства, площа, валовий збір.

ВСТУП

Зернопродуктовий підкомплекс є однією із найпотужніших складових системи АПК України як за виробничо-технічними характеристиками, так і за оборотом фінансово-грошових ресурсів, який має важливе значення для національної економіки країни, забезпечення її продовольчої безпеки. Це зумовлено як сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами країни для вирощування практично всіх видів зернових культур, так і досить вагомими потенційними можливостями щодо організації ефективного виробництва, переробки, зберігання та експорту зерна.

Ринкові перетворення економіки в Україні супроводжуються кризисними явищами, які позначаються і на зернопродуктовому підкомплексі, викликаючи спад виробництва у сільському господарстві та суміжних галузях переробної промисловості, порушення паритетних взаємовідносин, погіршення технічного забезпечення, незадовільне використання виробничих потужностей, збільшення втрат зерна та хлібопродуктів при одночасному зниженні їхніх конкурентоспроможних якостей. Необхідність виявлення шляхів ефективного ведення зерновиробництва зумовлює актуальність та важливість дослідження.

Теоретичні і методологічні основи ефективності розвитку зернопродуктового підкомплексу, формування і функціонування елементів інфраструктури аграрного ринку розглядаються у працях вітчизняних вчених –

економістів В.І. Бойка (ресурсно-виробничий потенціал зернопродуктової галузі), П.І. Гайдуцького (міжгалузеві зв'язки у зернопродуктовому підкомплексі), С. Кваші (світові тенденції розвитку ринку зерна та напрями диверсифікації його використання), М.Й. Маліка (інтеграційні процеси в зернопродуктивній галузі), П.Т. Саблука (соціально-економічні моделі розвитку зернопродуктового виробництва), Л.М. Худолій (економічний механізм формування та функціонування ринку зерна), О.М. Шпичака (ціноутворення та інфраструктура формування ринкових відносин в зернопродуктовому підкомплексі) та ін.

Разом з тим залишається необхідність продовження дослідження ефективності зернопродуктового підкомплексу. Сучасний стан товаровиробників зерна та продукції його переробки на внутрішньому та зовнішньому ринках обумовлює необхідність розробки шляхів підвищення ефективності їх функціонування шляхом формування та використання конкурентних переваг.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ. Для реалізації завдань застосовувалися такі методи: порівняння, індексного та факторного аналізу, ранжування, статистичні методи обробки інформації, графічні методи представлення інформації та інші методи економічного аналізу. Інформаційною базою є статистична звітність Державного комітету статистики України і Головного управління статистики Київської області, а також аналітичні огляди ринку зерна.

Метою дослідження є оцінка ефективності функціонування зернопродуктового підкомплексу

Кузьменко Ігор Володимирович, гол. казначей Державного казначейства України, т. 09607672849, e-mail: kuzmenko1808@gmail.com

Київської області та виявлення шляхів її підвищення. Для досягнення мети розв'язувалися завдання: визначення місця зернопродуктового підкомплексу в АПК України (1 розділ) та оцінка стану виробництва і реалізації зерна господарствами регіону (2 розділ).

1 МІСЦЕ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В АПК УКРАЇНИ

Зернопродуктовий підкомплекс за суспільно-

економічним значенням був і залишається пріоритетним напрямом на всіх етапах розвитку сільського господарства України (табл. 1). Це зумовлено як сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами країни для вирощування практично всіх видів зернових культур, так і досить вагомими потенційними можливостями щодо організації ефективного виробництва, переробки, зберігання та експорту зерна.

Таблиця 1 Структура валової продукції сільського господарства України

Показник	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Валова продукція у порівнянних цінах 2005 р. – всього, млрд. грн.	145,9	94,8	77,9	92,6	94,9	88,8	104,0	102,1
Частка у валовій продукції сільського господарства, %:								
рослинництва	45,6	52,1	55,9	58,3	57,9	56,0	62,4	60,3
з них зернових та зернобобових культур	14,6	14,1	13,0	17,5	15,5	13,9	21,5	19,0
тваринництва	54,4	47,9	44,1	41,7	42,1	44,0	37,6	39,7
Приріст частки, %:								
рослинництва	x	33,7	34,3	70,8	40,4	84,7	99,8	177,9
зернових та зернобобових культур	x	46,2	56,3	58,3	-151,3	47,2	66,5	88,0
тваринництва	x	66,3	65,7	29,2	59,6	15,3	0,2	-77,9

Маючи у своєму арсеналі 27% усіх чорноземів планети, Україна завжди була і залишається одним з лідируючих виробників і експортерів зерна (табл. 2). Основними світовими виробниками зернових і

зернобобових в світі є США, Китай, Росія, Франція, Україна, Канада, Німеччина і Польща, які разом виробляють понад 50% світового зерна.

Таблиця 2 Виробництво зернових і зернобобових культур, млн. тонн

Країна	1990 р.	2000 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.
Китай	410,5	412,0	434,0	450,0	467,0	...
США	314,1	344,0	369,0	341,0	416,0	...
Росія	...	65,4	77,8	78,2	81,5	108,2
Франція	58,8	67,8	65,8	53,1	60,4	70,5
Україна	51,0	24,5	38,0	34,3	29,3	53,3
Канада	57,4	55,5	55,6	52,3	52,9	...
Німеччина	37,9	45,7	46,5	43,9	41,0	50,1
Польща	28,6	22,6	27,2	22,0	27,4	27,9
Великобританія	23,4	24,8	21,9	21,6	20,1	24,3
Іспанія	19,0	20,7	14,6	19,4	24,9	24,2
Італія	17,6	20,8	21,6	20,4	19,0	20,2

Основною характеристикою сучасного світового ринку зернових є те, що їх виробництво зростає меншими темпами, ніж споживання. В Україні ж спостерігається щорічне зменшення обсягів споживання населенням продуктів, які виробляються із зерна (фонд споживання хлібних продуктів), що пояснюється змінами чисельності населення країни та зменшенням його платоспроможності. Водночас,

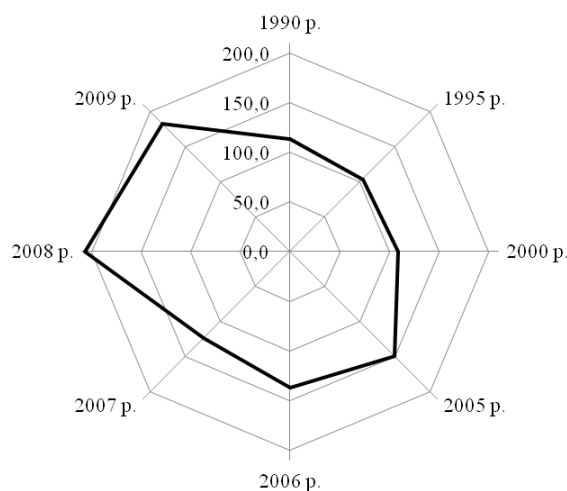
зростають обсяги зерна, яке використовується для годівлі худоби та птиці, що зумовлено загальною суттєвою активізацією розвитку птахівництва та свинарства, незважаючи на перевагу в раціонах годівлі концентрованих кормів. Також протягом досліджуваного періоду спостерігається значне зростання обсягів переробки зерна на нехарчові цілі і зменшення обсягів зерна на посів (табл. 3).

Таблиця 3 Баланс зерна в Україні (включаючи продукти переробки зерна у перерахунку на зерно), тис. тонн

Показник	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Виробництво	51009	33930	24459	38016	34258	29295	53290	46028
Зміна запасів на кінець року	1692	-757	1329	-314	-2304	948	9952	-6079
Імпорт	2333	200	1010	226	235	343	222	136
Усього ресурсів	51650	34887	24140	38556	36797	28690	43560	52243
Експорт	2952	814	1330	12650	11168	4490	16668	26160
Витрачено на корм	27987	18527	11056	13817	13750	12845	13580	13997
Витрачено на посів	4692	4600	3597	3294	3301	3280	3489	3558
Втрати	3683	1220	309	375	633	507	1177	752
Переробка на нехарчові цілі	2754	876	100	670	645	478	1625	916
Фонд споживання	9582	8850	7748	7750	7300	7090	7021	6860

Протягом 1990-2009 рр. в Україні спостерігається зростання рівня самозабезпеченості зерном (рис. 1). Так, якщо у 1990 р. цей показник дорівнював 113,3%, то у 2009 р. він досягав майже 200%. Разом з цим збільшуються обсяги експорту зерна, продукції борошномельно-круп'яної промисловості та готових харчових продуктів із

зерна. Основу експорту зернових і зернобобових формують кукурудза (основні споживачі – Єгипет, Сирія, Ізраїль), пшениця (відповідно Бангладеш, Південна Корея, Іспанія) та ячмінь (Саудівська Аравія, Іран, Йорданія). Основними покупцями українського борошна є Молдова та Індонезія, а висівки – Туреччина і Марокко.

	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Виробництво зерна на одну особу, кг	983	659	497	807	732	630	1152	999
Споживання хлібних продуктів на одну особу, кг	141	128	124	124	120	116	115	114

Рис. 1 Рівень самозабезпеченості зерном (включаючи продукти переробки зерна в перерахунку на зерно) в Україні, %

Поряд із зростанням експорту спостерігається зменшення обсягів імпорту цієї продукції. Основу імпорту зернових в Україну формує рис (понад 90% від загального обсягу). Головними постачальниками цієї культури до країни є В'єтнам (у 2009/10 мр. його

частка в загальному обсязі імпорту риса в Україну становила 39%), Єгипет (відповідно 17%), Китай (13%) і Пакистан (9%).

2 ОЦІНКА СТАНУ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕРНА ГОСПОДАРСТВАМИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Територія Київської області лежить у межах двох зон природно-сільськогосподарського районування: Поліської (Правобережної та Лівобережної) і Лісостепової (Правобережної та Лівобережної). Основними типами ґрунтів поліської частини області є дерново-підзолисті та підзолисто-глеєві, лісостепової - чорноземні та сірі лісові ґрунти. Такі типи ґрунтів, а також кліматичні умови Київщини сприятливі для вирощування зернових культур, які є головною продовольчою культурою області.

За виробництвом зерна та зернобобових у 2009 р. Київська область посідала восьме місце серед регіонів України (5,4% від загального виробництва зернових та зернобобових культур), за середньою урожайністю – друге місце (38,5 ц з 1 га, що перевищувало середній рівень по Україні на 8,7 ц) після Черкаської області (відповідно 46,0 ц). У цей період частка зернових та зернобобових культур у структурі продукції сільського господарства Київської області становила 15,7% і 30,4% – у структурі продукції рослинництва. Динаміка виробництва зернових і зернобобових культур характеризується сталими тенденціями як в Україні в цілому, так і на Київщині зокрема (табл. 4).

Таблиця 4 Зібрана площа і валові збори зернових і зернобобових культур

Рік	Площа, з якої зібрано урожай, тис. га			Валовий збір, тис. тонн		
	Україна	Київська область	питома вага області в Україні, %	Україна	Київська область	питома вага області в Україні, %
1990	14522,2	594,1	4,1	51009,0	2112,2	4,1
1995	13962,5	553,1	4,0	33929,8	1544,1	4,6
2000	12586,8	578,2	4,6	24459,0	1430,5	5,8
2005	14605,2	668,1	4,6	38015,5	2283,8	6,0
2006	14191,6	638,1	4,5	34258,3	1856,5	5,4
2007	13427,9	623,3	4,6	29294,9	1795,9	6,1
2008	15380,7	648,2	4,2	53290,1	2592,8	4,9
2009	15469,7	644,3	4,2	46028,3	2482,6	5,4
2009 р. у % до:						
1990 р.	106,5	108,4	х	90,2	117,5	х
2000 р.	122,9	111,4	х	188,2	173,5	х

У 2009 р. зібрана площа зернових і зернобобових культур у господарствах Київської області становила 644,3 тис. га, що на 8,4% більше рівня 1990 р. та на 11,4% – 2000 р. При цьому валовий збір, починаючи з 2000 р., має чітку тенденцію до зростання і у 2009 р. дорівнював 2482,8 тис. тонн, що більше у порівнянні з 1990 р. на 17,5% і на 73,5% – ніж у 2000 р. Середній річний приріст обсягів виробництва зернових і зернобобових у господарствах Київської області протягом 2000-2009 рр. становив 11,5%.

У 2009 р. основну частку зернових і зернобобових на Київщині (42,4% від загального обсягу виробництва області) було вироблено у господарствах Кагарлицького (відповідно 8,2%), Білоцерківського (7,7%), Переяслав-Хмельницького (7,0%), Яготинського (6,7%), Сквирського (6,6%) та Миронівського (6,0%) районів (рис. 2). Валовий збір зернових та зернобобових у господарствах цих районів перевищує 1,5 млн. тонн. В той же час, у господарствах Бородянського, Вишгородського, Іваньківського, Макарівського та Поліського районів валовий збір цих культур не досягав 10 тис. тонн. Також в цих районах спостерігається найнижча урожайність. Результати групування сільськогосподарських підприємств за розмірами виробництва та урожайністю основних видів зернових свідчать про сталу залежність урожайності від площі, з якої зібрано урожай.

Протягом досліджуваного періоду дещо змінилася структура виробництва зерна за видами господарств (рис. 3). Частка господарств населення у загальному виробництві зернових та зернобобових зросла з 3,6% у 1990 р. до 11,1% у 2009 р. Водночас, основними виробниками зерна залишаються сільськогосподарські підприємства.

У структурі посівних площ сільськогосподарських культур у 2009 р. зернові та зернобобові на Київщині займали 58,8% проти 48,2% у 2000 р. та 41,7% у 1990 р. Як і в цілому по Україні, так і в господарствах Київської області найбільшу частку у загальному обсязі виробництва зернових та зернобобових у 2009 р. займали пшениця (39% від загального обсягу), кукурудза (відповідно 34%) і ячмінь (21%) (рис. 4).

Частка пшениці у структурі виробництва в 2009 р. зменшилася на 17% у порівнянні з 1990 р. та на 12% у порівнянні з 2000 р. За результатами факторного аналізу валовий збір пшениці у 2009 р. зменшився у порівнянні з 1990 р. на 18,3%. Це відбулося через скорочення зібраної площі на 9,8% та зменшення урожайності на 9,6%.

Інша ситуація спостерігається при виробництві кукурудзи та ячменю. Валовий збір ячменю у 2009 р. зріс у порівнянні з 1990 р. на 70,5% лише через екстенсифікацію виробництва: збільшення площі на 95,9% при зменшенні урожайності на 12,9%. При цьому частка ячменю у загальному виробництві зернових та зернобобових зросла з 14% у 1990 р. до 21% – у 2009 р.

Рис. 2 Виробництво зернових і зернобобових культур у господарствах Київської області у 2009 рр.

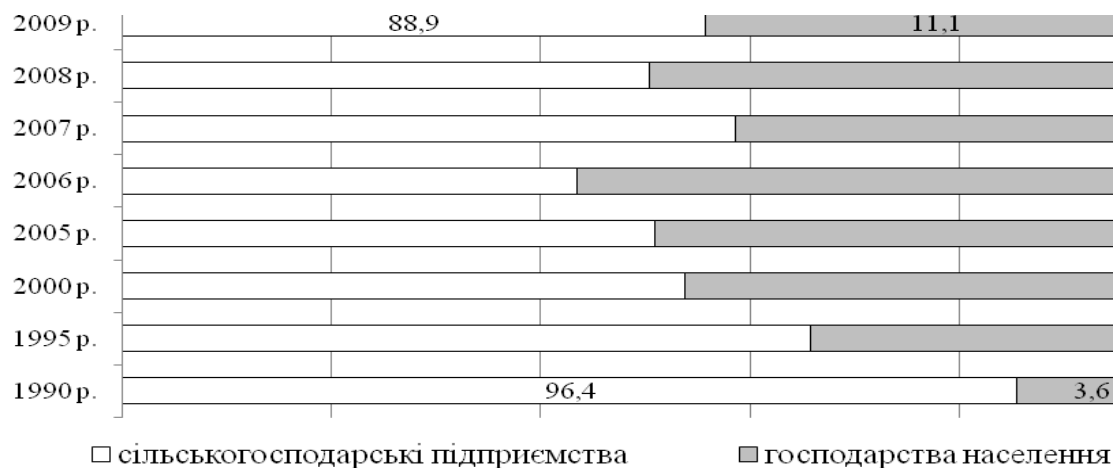

Рис. 3 Структура виробництва зерна у Київській області за видами господарств

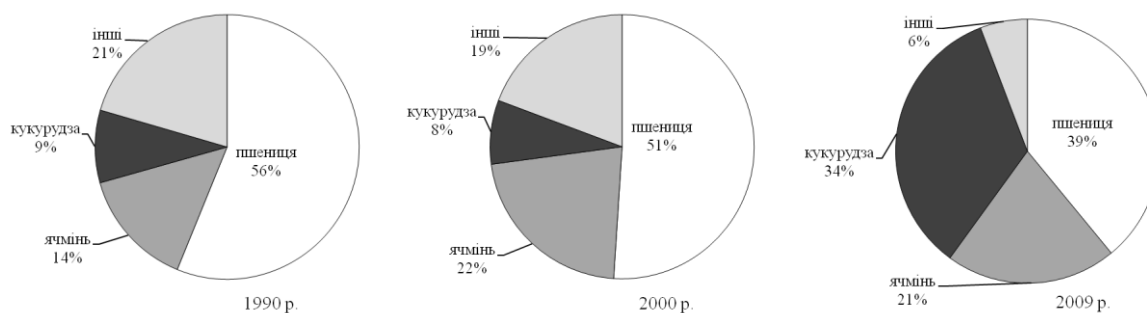

Рис. 4 Структура виробництва зернових культур у господарствах Київської області протягом 1990-2009 рр., %

Валовий збір кукурудзи у 2009 р. зріс у порівнянні з 1990 р. у 4,5 рази при збільшенні площі на 97,1%, а урожайності – на 52,3%. При цьому частка ячменю у загальному виробництві зернових та зернобобових зросла з 9% у 1990 р. до 34% – у 2009 р.

Динаміка виробництва зернових культур у господарствах Київської області нестабільна (табл. 5). Більшою варіацією відрізняються обсяги виробництва пшениці та ячменю, що підтверджує вищенаведені результати факторного аналізу.

Таблиця 5 Варіація виробництва зернових у господарствах Київської області протягом 1990-2009 рр.

Культура	max	min	avg	var
Зернові, всього	2592,8	1369,8	1940,9	432,13
Пшениця	1186,4	240,1	867,9	286,18
Ячмінь	523,6	280,1	409,36	95,059
Кукурудза	848,9	100,4	425,15	281,56

Ефективне ведення зерновиробництва потребує контролю з боку держави шляхом вкладення капіталу в галузь землеробства, створення високопродуктивних сортів зернових культур, інтенсифікації технології їх вирощування. В Україні

ж, і в Київській області зокрема, сільськогосподарські товаровиробники самостійно розв'язують організаційно-виробничі питання. З огляду на це спостерігаються порушення системи землеробства (табл. 6).

Таблиця 6 Внесення органічних і мінеральних добрив у сільськогосподарських підприємствах Київської області

Рік	Частка удобреної площі, %		Внесено добрив на 1 га посівної площі	
	мінеральними добривами	органічними добривами	мінеральних, кг д.р.	органічних, тонн
1990	85,3	19,5	198	10,5
2000	27,8	5,5	22	2,5
2005	47,7	0,9	51	1,5
2006	56,6	1,4	65	1,5
2007	61,4	3,9	73	1,3
2008	69,0	4,2	73	1,1
2009	64,0	4,5	57	1,1
2009 р. у % до:				
1990 р.	на -21,3 п.	на -15,0 п.	28,8	10,5
2000 р.	на 36,2 п.	на -1 п.	у 2,6 рази	44,0

Ще однією проблемою для ефективного ведення зерновиробництва є наявний виробничо-ресурсний потенціал сільськогосподарських товаровиробників, який постійно втрачає свої відтворювальні можливості, зношується й постійно скорочується. Стан забезпеченості сільського господарства технічними засобами у Київській області характеризується наявністю в аграрних

підприємствах великої кількості зношеної техніки, а коефіцієнт приросту протягом 2000-2009 рр. має стабільно від'ємні значення. Частина техніки, що перебуває на балансі є непрацездатною, оскільки агротехсервісні служби безпосередньо не пов'язані з кінцевими результатами сільськогосподарського виробництва, а самі господарства не мають достатніх фінансових ресурсів для закупівлі дорогих запчастин,

поновлення машинно-тракторного парку тощо.

Нормативний аналіз свідчить, що технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств

області не відповідає сучасним техніко-технологічним вимогам сільськогосподарського виробництва (табл. 7).

Таблиця 7 Забезпеченість енергетичними потужностями сільськогосподарських підприємств Київської області

Показник	1990 р.	2000 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Споживання електроенергії на виробничі потреби, млн. кВт-год.	1029,3	262,9	249,7	268,3	325,5	321,2	361,8
Наявність енергетичних потужностей, тис. к.с.	8018	4967	3479	3425	3297	3127	3046
Забезпеченість енергетичними потужностями на 100 га посівної площі, к.с.	635	491	382	385	373	356	353
Потужність двигунів тракторів, к.с.	2240	1366	1037	1004	955	938	913
Середня потужність двигуна трактора, к.с.	85,3	86,7	91,5	92,9	94,9	97,7	98,2

Отже, сільське господарство в цілому, та зокрема зернопродуктовий підкомплекс, для забезпечення ефективності виробництва сьогодні

потребують підтримки у вигляді інвестицій. Водночас, державна політика щодо дотацій в цю галузь залишається на низькому рівні (табл. 8).

Таблиця 8 Державна підтримка сільського господарства Київської області, тис. грн.

Показник	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Отримано коштів для підтримки виробництва продукції рослинництва за рахунок бюджетних дотацій	-	47405,34	30987,19	47522,76	-
з них, %					
озимих зернових	-	21784,67	19386,50	19683,00	-
ярих зернових	-	25620,67	11600,69	27839,76	-
Отримано коштів для підтримки виробництва продукції рослинництва за рахунок ПДВ, тис. грн.	112164,0	159413,8	146594,0	75384,8	119326,5
Обсяг пільгових кредитів	490000,0	567400,0	610000,0	1333600,0	239520,0
Обсяг централізованих капіталовкладень	25000,0	20700,0	37000,0	86600,0	25700,0

Динаміка реалізації зернових культур сільськогосподарськими підприємствами Київської області характеризується стійкою тенденцією росту (рис. 5). Так, протягом 2000-2009 рр. обсяги реалізації зернових і зернобобових культур зросли з 635,4 тис. тонн у 2000 р. до 2316,9 тис. тонн у 2009 р. або у 3,6 рази, у тому числі за такими видами як кукурудза – відповідно у 34,6 рази, ячмінь – 2,3 і пшениця – 2,5рази). Разом з тим протягом досліджуваного періоду спостерігається зменшення обсягів реалізації вівсу (на 0,08% у з 2000 р.), гречки (відповідно на 0,5) і проса (на 0,7%).

Щодо торгівлі області зерновими культурами, то слід відмітити, що динаміка зовнішньої торгівлі за 2000-2009 рр. не має чітких тенденцій. У 2009 р. експорт зерна у загальному обсязі експорту товарів області займав 1,4%, імпорту – 0,3% від загальної обсягу імпорту. У географічній структурі експорту зерна – поставки до Саудівської Аравії та Йорданії (майже 75% від загального експорту зерна області),

а імпорту – поставки із Угорщини та Франції (понад 95% від загального імпорту зерна області).

Починаючи з 2000 р. змінилася структура реалізації зерна за маркетинговими каналами (табл. 9). Так, якщо у 1990 р. основними споживачами зернових і зернобобових культур були переробні підприємства (обсяг реалізації за цим каналом дорівнював 83,1% від загального обсягу), то у 2009 р. на переробні підприємства надійшло 136,4 тис. тонн зерна, що на 77,2% менше ніж у 1990 р. Основним каналом реалізації зерна протягом 2000-2009 рр. є комерційні структури. Частка маркетингового каналу "за іншими каналами", до якого входять комерційні структури, у 2009 р. становила 90,7%.

Харчова промисловість та перероблення зернових культур Київської області представлена переважно великими та середніми підприємствами, на яких виробляється борошномельно-круп'яна продукція, хліб і хлібобулочні вироби, готові корми для тварин (табл. 10).

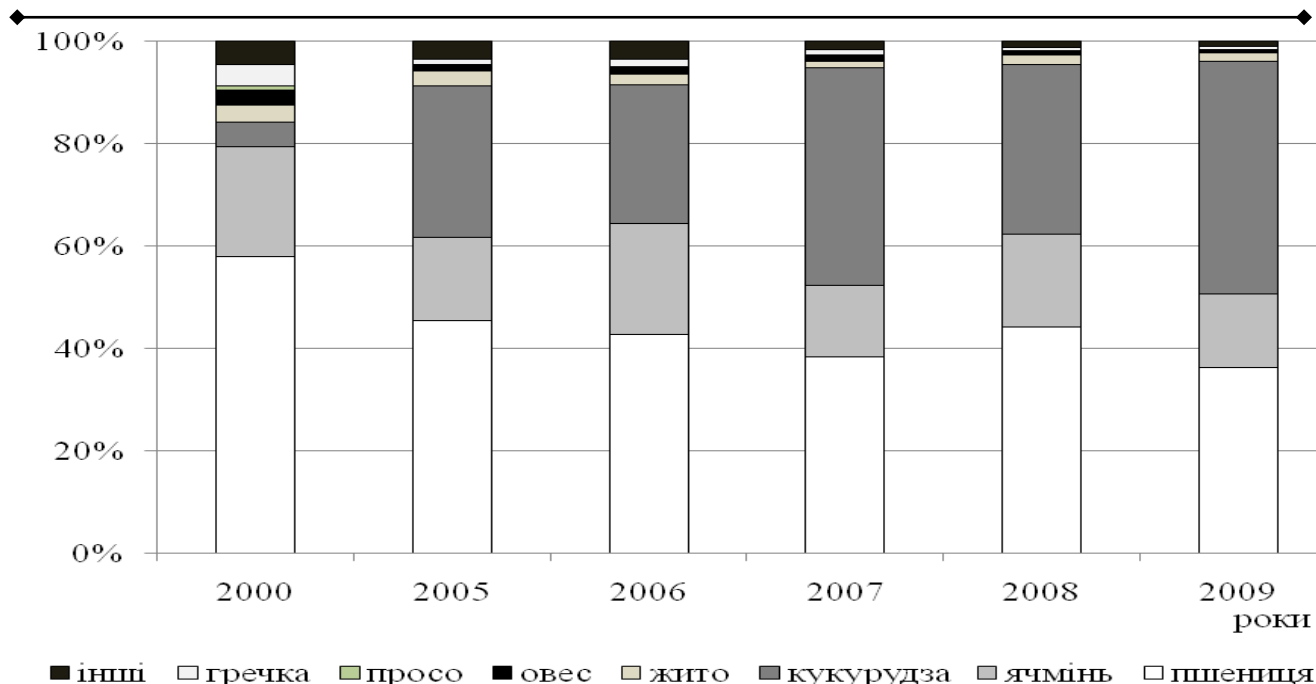

Рис. 5 Структура реалізації зернових культур сільськогосподарськими підприємствами Київської області за видами, %

Таблиця 9 Реалізація зернової та зернобобової продукції підприємствами Київської області за маркетинговими каналами

Рік	Реалізовано всього, тис. тонн	У т.ч. за маркетинговими каналами, %			
		переробним підприємствам	на ринку	населенню	за іншими каналами
1990	611,0	83,1	0,3	16,6	-
1995	542,9	31,3	15,8	38,6	14,3
2000	635,4	2,0	38,3	29,6	30,1
2005	1323,3	6,0	5,8	3,2	85
2006	1113,1	6,3	4,3	2,6	86,8
2007	1014,9	8,2	3,6	1,7	86,5
2008	1350,8	4,4	2,5	1,3	91,8
2009	2322,5	5,9	2,8	0,6	90,7
відхилення 2009 р. від:					
1990 р.	1711,5	-77,2	2,5	-16	-
2000 р.	1687,1	3,9	-35,5	-29	60,6

До п'ятірки найбільших виробників круп області входять ВАТ «Миронівський завод по виготовленню круп і комбікормів», Сквирський комбінат хлібопродуктів, ЗАТ «Васильківський хлібопродукт», КП «Білоцерківхлібопродукт», ТОВ «Шевченківський завод продтоварів»; борошна – ВАТ «Васильківхлібопродукт», КП «Білоцерківхлібопродукт», ТОВ СП «Деметра», ТОВ ВФ «Васильків-Млин», Обухівське ВП «Восход».

Протягом 2005-2009 рр. зростання обсягів

виробництва борошна було зафіксовано у 2007-2008 рр., коли темп приросту дорівнював відповідно 7,9 і 4,2%. В основному підприємства області виготовляли борошно пшеничне (95% від загальної кількості). В цілому ж при виготовленні цієї продукції спостерігається зменшення обсягів виробництва (середній темп зростання становив 98,2%). Виготовлення круп підприємствами області характеризується позитивними тенденціями: протягом досліджуваного періоду середні абсолютний

приріст і темп зростання мали позитивні значення (відповідно 13,25 тис. тонн і 103,7%), що свідчить про нарощування обсягів виробництва.

Таблиця 10 Виробництво продукції харчової промисловості та перероблення зернових культур, тис. тонн

Показник	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	середній
Борошно						
Виробництво	2944	2696	2908	3030	2735	х
Абсолютний приріст	х	-248	212	122	-295	-52,25
Темп зростання, %	х	91,6	107,9	104,2	90,3	98,2
Темп приросту, %	х	-8,4	7,9	4,2	-9,7	-1,8
Крупи						
Виробництво	342	322	318	363	395	х
Абсолютний приріст	х	-20	-4	45	32	13,25
Темп зростання, %	х	94,2	98,8	114,2	108,8	103,7
Темп приросту, %	х	-5,8	-1,2	14,2	8,8	3,7
Вироби хлібобулочні						
Виробництво	2264	2160	2034	1978	1826	х
Абсолютний приріст	х	-104	-126	-56	-152	-109,5
Темп зростання, %	х	95,4	94,2	97,2	92,3	94,8
Темп приросту, %	х	-4,6	-5,8	-2,8	-7,7	-5,2
Виробництво готових кормів для тварин, тис. грн.						
Виробництво	51371	49120,9	47688,8	69848,5	77189,9	х
Абсолютний приріст	х	-2250,1	-1432,1	22159,7	7341,4	6454,725
Темп зростання, %	х	95,6	97,1	146,5	110,5	110,7
Темп приросту, %	х	-4,4	-2,9	46,5	10,5	10,7

Основними виробниками хліба і хлібобулочних виробів в області є дочірні підприємства товариства «Київхліб» (Білоцерківський хлібокомбінат, Броварський хлібокомбінат, Васильківський хлібо завод, ТОВ «Переяславський хліб», споживче товариство «Яготинський хліб»).

У виробництві хліба і хлібобулочних виробів протягом 2005-2009 рр. спостерігається щорічне зменшення обсягів: середній абсолютний приріст дорівнював мінус 109,5 тис. тонн, середній темп зростання – 94,8%.

Головними виробниками кормів готових для сільськогосподарських тварин та свійської птиці в області є ВАТ «Миронівський завод по виготовленню круп і комбікормів», ВАТ «Бориспільський експериментальний комбікормовий завод», ЗАТ «Київ-Атлантик Україна», Калитянський завод комбікормів і преміксів, Переяслав-Хмельницький комбінат хлібопродуктів. Галузь характеризується

стабільною позитивною динамікою зростання обсягів виробництва. переважно виробляються корми для годівлі свійської птиці (в середньому 62,8%), а також для годівлі свиней (9,4%) і ВРХ (2,8%).

ВИСНОВКИ

Для забезпечення ефективного ведення зерновиробництва необхідно здійснювати комплексні заходи на таких рівнях: управлінський, виробничий, маркетинговий. Загальним критерієм оцінки ефективного функціонування зазначених рівнів пропонується: для управлінського рівня – забезпечення оптимальних обсягів виробництва зерна; для виробничого рівня – відповідність якості зерна встановленим стандартам та вимогам споживачів; для маркетингового – вивчення ринкової кон'юнктури, забезпечення реалізації виробленого зерна за маркетинговими каналами

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зерновые: внешняя торговля в Украине // АПК-Информ. – 2010. - №5 (689). – С. 63-66.
2. Світові тенденції – рослинництво в Україні та світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zernoua.info/index.php?action=market&categoryid=9.
3. Статистична інформація Головного управління статистики у Київській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblstat.kiev.ukrstat.gov.ua>
4. Статистична інформація Державного управління статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>